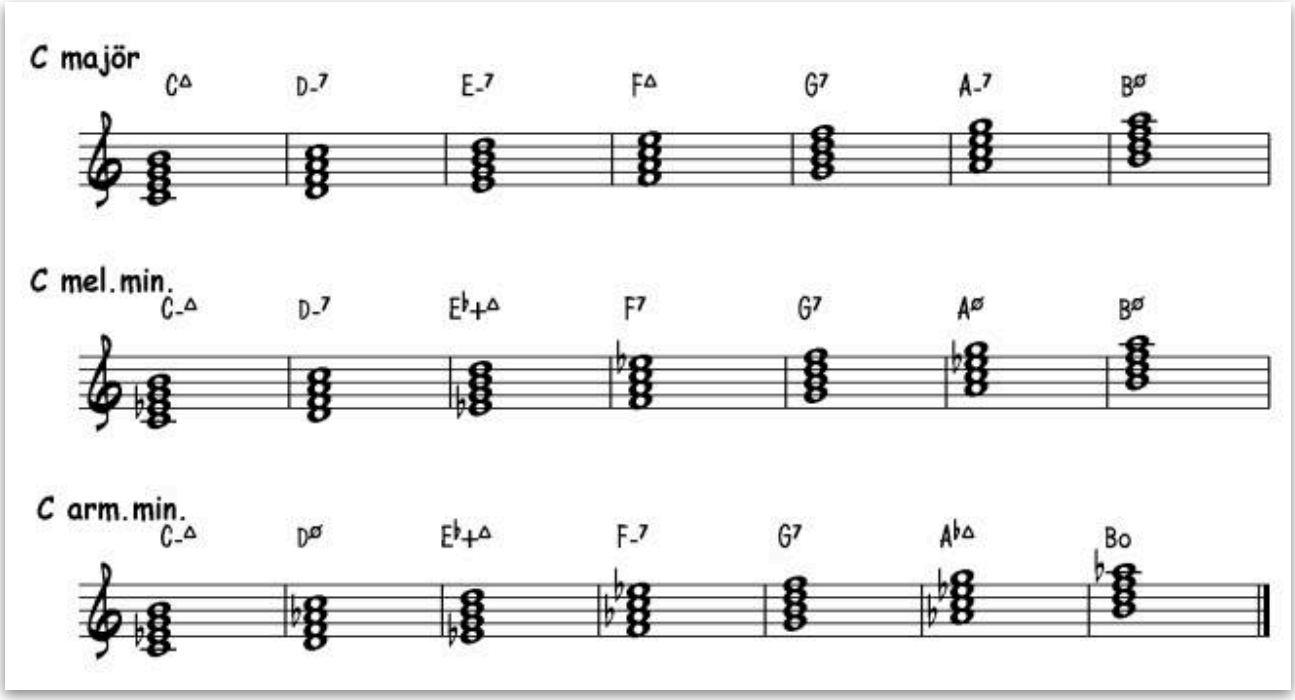
UYARI: CSE (Caz Standartları Enstitüsü)'nün yayınladığı bildiriye göre, kuru kuruya teori bilmek, teoriyi enstrümanında uygulamamak, ve en önemlisi DUYMAMAK; çalışta ve yazışta kuruluğa, gereksiz entellektüel tınlamaya ve kafa karışıklığına neden olabilmektedir. Bu yan etkilerin önlenebilmesi için, teoride öğrenilen her şeyin mutlaka çalınması, -sesiniz çok kötü olsa bile- söylenmesi ve ne yapılıp edilip DUYULMASI gerekmektedir. Ya da bu teori meselesi temelli pas geçilerek, caz tarihinin her döneminde mümkün olduğu üzere, müzik sadece kayıtlardan dinlenerek/ çalınarak/ (çevrede varsa eğer) ustalardan doğrudan öğrenerek halledilmelidir. Aksi takdirde ileri dönemde ortaya çıkabilecek komplikasyonlardan kurumumuz sorumlu değildir.

Dersleri izlemekte hala kararlılık gösteren bir avuç arkadaşa Teori Kraliçesi tarafından "Sir" ünvanı verilecekmiş törenle. Ben de televizyondaki magazin haberlerinden duydum vallaa, onların yalancısıyım yani. Bu arada dersleri "okuyan" ama sadece "okuyan" bazı arkadaşlarla karşılaştım. Eğer bu dersleri çalmayacak/ duymayacaklarsa, herhangi Meslek Lisesi'nin Torna Tesviye kitabını okumaları da aynı etkiyi, değişimi yapabilir yaşamlarında, öneririm yani.

Ve de işte beklediğiniz sınavvv…Yine kendin pişir kendin ye…
1- X dört sesli akorunun (akor tipleri için bkz. geçen ders) sesleri nelerdir?
2- X hangi Y tipindeki dört sesli akorun 3'lüsü/ 5'lisidir/ 7'lisidir?
3- X'in 3'lüsü/ 5'lisi/ 7'lisi olduğu dört sesli akorlar nelerdir?
4- X, Y tipindeki dört sesli akorun 3'lüsüyse, akorun 5'lisi/ 7'lisi nedir? (Bu sorudaki 3,5 ve 7 rakamlarının yerlerini değiştirin)
5- X, (kapalı/drop 2/drop 3/drop2&4 pozisyonun; kök / 1.çevrim/ 2. çevrim/ 3.çevrimlerindeki) Y tipi dört sesli akorun (en alt, alt, orta, üst) notası ise akorun diğer sesleri nelerdir? [Örneğin G, kapalı pozisyon 3. çevrimdeki "minör 7" akorunun üst notası ise, akor doğal olarak C minör 7 olacağından altındaki sesler Eb, C ve Bb olacaktır.] Bu sorunun kazık olduğunu kabul ediyorum, ama bir de sular seller gibi yanıtlar hale gelirseniz kim tutar sizi...

Geçen derste majör, melodik minör ve armonik minör dizileri üzerine dört sesli akorlar kurarak sonuçlarını tarafsızca gözlemleyelim demiştik. Ortaya çıkan sonuç şuydu:

Dizilerin her derecesi üzerine kurulan akor tiplerini tablolaştırınca ortaya çıkan sonuç da şuydu (üst sırada akor tipleri, sol kolonda ise dizi olacak şekilde):

Akor-Dizi	Maj7	Min 7	7	Min7 b5	Min/maj7	Maj7 #5	dim 7
Majör dizi	I, IV	II, III, VI	V	VII	-	-	-
Melodik min	-	II	IV, V	VI, VII	I	III	-
Armonik min	VI	IV	V	II	I	III	VII

Şimdi buradan bu dersimizin konusu olan diatonik armoniye geçebiliriz artık:

Majör dizide 3. ve 4., 7. ve 8. sesler arasında ½ ses olduğunu biliyoruz. Bir dizide ½ ses aralık oluştuğunda kararsız olan nota kararlı olana çözülme eğilimi gösterir, kararlılık/ kararsızlık durumlarını da armonik içerik saptar. 3. derece majör armonide I majör akorunda bulunduğu için, 4. dereceden daha kararlıdır, dolayısıyla 4. derece majör armonide hareket isteyen notadır ve 3. dereceye çözülmek ister. Aynı şekilde 8. derece majör armonide I majör akorunda bulunduğu için, 7. dereceden daha kararlıdır. Ancak caz ve popüler müzikte I majör akoruna 7. derecede eklenmiş ve bu sese tonik karakter kazandırılmıştır. (Reklamlar...Siz de tonik karakter kazanmak istiyorsanız I maj akoruna eklenin... Reklamlar) Böylelikle 7. derece ancak 4. dereceyle "bir arada" bulunduğunda kararsız kabul edilir hale gelmiştir. 4. ve 7. derece arasında #4/b5 yani tritone aralığı bulunur ve en kararsız aralıklardandır. Dolayısıyla majör armonide 4. derece ve 4.+ 7. dereceleri bulundurmayan akorlar kararlı karakterde tonik (T), sadece 4. dereceyi bulunduranlar kararsız karakterde subdominant (SD), 4.+ 7. dereceleri bulunduran akorlar da en kararsız karakterde dominant (D) akorlardır. Yukarıdaki notalarda majör dizinin 4 sesli akorlarla armonizasyonuna bu açıdan baktığımızda:

Tonik (4.derece yok)	Subdominant (4.derece var)	Dominant (4.+ 7. dereceler var
I maj7, III-7, VI-7	**II-7, IV maj7**	**V7, VII -7b5**

Müzik bir gerilim-çözülüm olayı olduğundan, T, SD ve D akorlar kullanılarak gerilim-çözülüm ilişkileri yaratılır ve bu da en güçlü şekliyle SD-D-T olup bileşik kadans olarak adlandırılır. (Terminoloji her zaman feci bir polemik konusu olduğundan fazla takılmayın.) Ve cazda ve ilişkili müziklerde II-7/ V7/ I maj7 , klasik ve ilişkili müziklerde IVmaj7/ V7/ Imaj olarak karşımıza çıkar. Yine de aynı karakterdeki akorlar birbirlerinin yerine geçebilir, yani armoni T, SD ve D alanlar olarak algılanabilir ve buna tonal vekalet adı veri(lebi)lir.

Örnek verecek olursak; D-7/G7/C maj7 kadansı yerine Fmaj7/B-7b5/E-7 çalınırsa kök hareketinin farklı etkisi dışında, aynı gerilim-çözülüm etkisini taşıyacaktır.

Armonik minör dizisinin diatonik armonizasyonuna geçecek olursak; bu dizide 2 ve b3, 5 ve b6, 7 ve 8 arasında ½ ses olduğunu biliyoruz. b3, 5 ve 8, minör armonide I minör akorunda bulunduğu için, 2,b6 ve 7 armonik minörde hareket isteyen notalardır. Buna bir de majör armoniden gelen duyum alışkanlığıyla 4. derece eklenir. Dolayısıyla armonik minör armonide 2, 4, b6 ve 4.+ 7.(triton) dereceleri bulundurmayan akorlar tonik (T), 4.+ 7.(triton) dereceleri bulundurmadan sadece b6'yı bulunduran akorlar subdominant (SD), 4.+ 7. dereceleri bulunduran akorlar da dominant (D) akorlardır. Yukarıdaki notalarda armonik minör dizinin 4 sesli akorlarla armonizasyonuna bu açıdan baktığımızda:

Tonik	Subdominant	Dominant
I- maj7, bIIImaj7#5	**II-7b5, IV-7, bVImaj7**	**V7, VII dim7**

Melodik minör dizisinin diatonik armonizasyonuna geçecek olursak; bu dizide 2 ve b3, 7 ve 8 arasında ½ ses olduğunu biliyoruz. b3, 5 ve 8, minör armonide I minör akorunda bulunduğu için, 2 ve 7 armonik minörde hareket isteyen notalardır. Buna yine majör armoniden gelen duyum alışkanlığıyla 4. derece eklenir. Dolayısıyla armonik minör armonide 2, 4 ve 4.+7.(triton) dereceleri bulundurmayan akorlar tonik (T), sadece 4'ü bulunduran akorlar subdominant (SD), 4.+ 7. dereceleri bulunduran akorlar da dominant (D) akorlardır. Yukarıdaki notalarda melodik minör dizinin 4 sesli akorlarla armonizasyonuna bu açıdan baktığımızda:

Tonik	Subdominant	Dominant
I- maj7, bIIImaj7#5, VI-7b5	**II-7, IV7**	**V7, VII-7b5**

Cazda, armonik/melodik minör armonide SD-D-T kadansı karşımıza II-7b5/ V7(b9)/ I- maj7 olarak çıkar.Bu arada, armonik/melodik minör armonide de aynı fonksiyonlu akorlar birbirlerinin yerine geçseler de, gerçek tonik fonksiyonun sadece "I- maj7" tarafından sağlandığına, çünkü diğer tonik akorların beşlilerinin tam beşli (P5) olmadığına dikkatinizi çekmekte fayda var.

Gelecek sayıda ben sorularınızı sorana kadar ne mi yapabilirsiniz? 12 tondan majör, armonik/ melodik minör armonideki akorları yazıp, aklınıza yerleştirip, çalabilirsiniz (armonik enstrüman çalmayanların/şarkıcıların her zaman arpej gibi bir seçenekleri vardır). Herhangi bir standart alınarak armonisindeki kadanslar bulunabilir, o akorların yerine tonal vekil akorlar konularak nasıl tınladıkları dinlenebilir, hoşa gidenler sepete atılabilir. Ya da herhangi Meslek Lisesi'nin Torna Tesviye kitabı edinilebilir.

(Yumurta-kapı bir yazı olduğundan biraz espirisiz oldu, gereken yerlere espirileri de kendiniz serpiştirirseniz sevirim.)